

Odpovědnost státu za škodu

Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. I. ÚS 922/18, uvedl, že „nelze odhlížet od charakteru podnikání jako takového, a to zvláště u tzv. malých podnikatelů. Obecné soudy nahlížely na podnikatelskou činnost stěžovatele jen a pouze v jejím úzkém slova smyslu, kdy dochází k realizaci konkrétní smlouvy či konkrétní zakázky. Činnost podnikatele je přitom nepochybně širší a zahrnuje i činnosti, které nesměřují k bezprostřednímu dosažení zisku, ale které se následně projeví v podnikatelském výsledku jako takovém. Činnost podnikatele směřující k vydobytí zisku je nepochybně bohatší, než samotná konečná finální realizace té které zakázky. Skutečnost, že stěžovatel např. organizoval svoji práci tak, aby nepřišel v rozhodném období o žádnou zakázku, ještě neznamená, že místo účasti na trestním řízení nemohl provádět jinou činnost s podnikáním související a bez níž by svoji podnikatelskou činnost fakticky vykonávat nemohl. Požadavky kladené soudy na prokázání ušlého zisku musí být přiměřené konkrétní činnosti konkrétního poškozeného.“ Z výše uvedených důvodů je tak bezpředmětné, že žalobce v rámci svého podnikání nedokázal vykázat konkrétní smlouvu či podnikatelskou příležitost, o kterou v důsledku vedeného trestního stíhání přišel. Podstatnou je především ta skutečnost, že v souvislosti s úkony svého trestního stíhání nemohl vykonávat podnikatelskou činnost jako tzv. malý podnikatel, tj. fyzická osoba, pro kterou je podnikání základním a převážným zdrojem příjmu, je vykonáváno zpravidla jí osobně a příjmy z něj jsou pravidelné.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 30 Cdo 333/2021-780 ze dne 13.9.2021)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobce J. S., nar. XY, bytem v XY, zastoupeného JUDr. L.L., advokátem se sídlem v O., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., jednajícím Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, se sídlem v Praze 2, Rašínovo nábřeží 390/42, o zaplacení 954 813 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 23 C 10/2018, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. 9. 2020, č. j. 20 Co 169/2020-747, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 9. 2020, č. j. 20 Co 169/2020-747, v části potvrzující zamítnutí žaloby co do částky 74 165 Kč a v navazujícím výroku o náhradě nákladů řízení, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 25. 10. 2019, č. j. 23 C 10/2018-679, v části výroku II, kterým byla zamítnuta žaloba v rozsahu částky 74 165 Kč, a v navazujícím výroku III o náhradě nákladů řízení, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení. Ve zbylém rozsahu se dovolání odmítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se domáhá po žalované náhrady škody a zadostiučinění za nemajetkovou újmu, které mu měly být způsobeny v důsledku nedůvodného trestního stíhání. Žalobce požaduje zaplacení částky 954 813 Kč, sestávající z nákladů obhajoby ve výši 154 813 Kč, náhrady ušlého zisku ve výši 200 000 Kč a peněžitého zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou mu trestním stíháním ve výši 600 000 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 25. 10. 2019, č. j. 23 C 10/2018-679, uložil žalované zaplatit žalobci částku 122 363 Kč s příslušenstvím (výrok I), zamítl žalobu, aby soud uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 802 450 Kč s příslušenstvím (výrok

II), a uložil žalobci zaplatit žalované náhradu nákladů řízení ve výši 420 Kč (výrok III). Dále soud prvního stupně doplňujícím rozsudkem ze dne 28. 1. 2020, č. j. 23 C 10/2018-715, zamítl žalobu, aby soud konstatoval, že usnesením o zahájení trestního stíhání Policie ČR, Krajského ředitelství Policie Olomouckého kraje, Územního odboru Olomouc, II. odd. obecné kriminality, SKPV ze dne 18. 9. 2015, č. j. KRPM-76792/77/TČ-2015-140573-317, byla žalobci způsobena škoda (výrok I), a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II).

3. Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem zastavil řízení o odvolání žalované ohledně částky 120 913 Kč s příslušenstvím (výrok I), potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku o věci samé ohledně částky 1 450 Kč s příslušenstvím a v zamítavém výroku o konstatování způsobení škody (výrok II), v zamítavém výroku o věci samé ohledně částky 165 630 Kč s příslušenstvím rozsudek soudu prvního stupně ohledně částky 146 280 Kč s příslušenstvím potvrdil a dále změnil tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci 19 350 Kč s příslušenstvím (výrok III), a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok IV).

4. Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění. Usnesením Policie České republiky, Krajského ředitelství Policie Olomouckého kraje, Územního odboru Olomouc, II. oddělení obecné kriminality, SKPV, ze dne 18. 9. 2015, č. j. KRPM -76792/77/TČ-2015-140573-317, bylo proti žalobci zahájeno trestní stíhání pro zvláště závažný zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákona ve stádiu pokusu a přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákona, za které mu hrozil úhrnný trest odnětí svobody 3 až 10 let. Rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 29. 9. 2016, č. j. 4 T 147/2016-445, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 3. 2. 2017, č. j. 68 To 357/2016-502, byl žalobce zproštěn obžaloby, neboť v obžalobě označený skutek není trestným činem. Žalobce si s ohledem na naplnění důvodů nutné obhajoby zvolil obhájcem advokáta JUDr. L.L., jemuž udělil dne 5. 10. 2015 plnou moc. Obhájce učinil v trestním řízení větší počet konkrétně specifikovaných úkonů právní služby při odměně za jeden úkon 2 300 Kč + režijní paušál 300 Kč. Příjmovými pokladními doklady bylo prokázáno, že žalobce zaplatil na obhajněm 10 000 Kč, 90 000 Kč, 50 000 Kč a 13 163 Kč. Z čestného prohlášení D. B. ze dne 12. 10. 2017 soud zjistil, že před zahájením trestního stíhání se s ním žalobce věnoval výdělečné činnosti v oblasti kaskadérství a filmu a dělal mnohá vystoupení. V důsledku trestního stíhání žalobce spolupráce ochladla, od roku 2016 spolupracoval s jinými lidmi, svědek ho ztratil jako kolegu i známého. Mezi účastníky nebylo sporu, že žalobce dne 20. 3. 2017 uplatnil u žalované nárok na náhradu škody a na poskytnutí zadostiučinění za nemajetkovou újmu v celkové výši 963 163 Kč, sestávající z nákladů obhajoby ve výši 163 163 Kč, náhrady ušlého zisku ve výši 200 000 Kč a peněžitého zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou mu trestním stíháním ve výši 600 000 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení.

5. Soud prvního stupně s odkazem na § 8 odst. 1 a § 31a odst. 1 a 2 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“, a § 2952 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), shledal žalobu částečně opodstatněnou. Mezi účastníky nebylo sporu o existenci odpovědnostního titulu, jímž je usnesení o zahájení trestního stíhání žalobce ze dne 18. 9. 2015. Trestní stíhání žalobce neskončilo pravomocným odsouzením, byl zproštěn obžaloby, a proto mu vznikl nárok na náhradu škody a nemajetkové újmy z titulu vydání nezákonného rozhodnutí. Z nároku na náhradu škody, spočívající v nákladech obhajoby, soud prvního stupně přiznal žalobci z požadované částky 154 813 Kč částku 112 363 Kč včetně požadovaného zákonného úroku z prodlení od 21. 9. 2017, běžícího od prvního dne po uplynutí šestiměsíční lhůty určené k předběžnému projednání nároku podle § 1970 o. z. ve výši stanovené v § 2 nařízení vlády č. [351/2013](#) Sb. Ve zbývajících částech tohoto nároku soud prvního stupně žalobu jako nedůvodnou zamítl. Nárok na náhradu ušlého zisku z hlavní

výdělečné činnosti ve výši 74 165 Kč, požadovanou za dobu 28 dnů s odůvodněním, že žalobce nemohl pracovat, protože se účastnil úkonů trestního řízení, neshledal soud prvního stupně opodstatněným. Poukázal na to, že ušlý zisk představuje ušlý majetkový prospěch, spočívající v nenastalém zvětšení (rozmnožení) majetku poškozeného, které bylo možno – kdyby nenastala škodná událost – důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí. Rozmnožení žalobcova majetku nesmí být nejisté a nepředvídatelné, ale musí být podloženo existujícími či reálně dosažitelnými okolnostmi tak, aby bylo postaveno najisto, že nebýt škodní události, majetkový stav poškozeného by se zvýšil. Žalobce měl tvrdit a prokázat, že nebýt usnesení o zahájení trestního stíhání, měl by zisk v konkrétní výši. Ze samotných žalobních tvrzení je však podle soudu prvního stupně zřejmé, že žalobce konstruuje ušlý zisk jako částku odpovídající jeho průměrnému výdělku násobenému počtem dnů. Jedná se o částku odpovídající příjmům z prací, které žalobce musel odložit, ačkoliv současně doložil jejich provedení a vyúčtování třetím osobám. Takto konstruovaný ušlý zisk neodpovídá ušlému zisku ve smyslu konstantní judikatury. Žalobce měl označit konkrétní výdělečné aktivity, na které mu nezbyl čas, konkrétní zakázky, které v důsledku prováděné obhajoby musel oželeť a které by zároveň (nebýt trestního stíhání) s ohledem na pravidelný běh věcí vykonával. Žádné takové aktivity však žalobce neoznačil, netvrdil ani neprokázal konkrétní obchodní akci, které bylo v důsledku jeho trestního stíhání zamezeno a ze které by mu ušel zisk. Soud prvního stupně proto žalobu zamítl ohledně uvedeného nároku, stejně tak jako ohledně nedůvodného nároku na náhradu ušlého zisku ve výši 76 820 Kč za snížení růstu příjmů žalobce. Opodstatněným neshledal ani nárok žalobce na náhradu ušlého zisku z vedlejší výdělečné činnosti ve výši 49 015 Kč za 1 týden provádění práce v oblasti kaskadérství a filmu. Konstatoval, že tato částka ušlého zisku byla vypočtena pouze rozdílem z celkem požadované částky 200 000 Kč a dvou předcházejících částek. Nejedná se tedy o ušlý zisk z nějaké konkrétní činnosti (konkrétně dohodnutého vystoupení nebo kaskadérské činnosti, z konkrétního data, za konkrétní cenu). Žalobce sám ani neoznačil konkrétní týden, kdy měl vykonávat práci kaskadéra a ani z čestného prohlášení D. B. neplyne, že by se měl zúčastnit nějaké konkrétní zakázky, z níž by měl zisk. Žalobce k výzvě soudu tvrdil, že se jedná o částku za minimálně jednu příležitost v rozsahu 20 pracovních dní za 120 USD denně, taková konstrukce však neodpovídá závěrům ustálené judikatorní praxe. Soud prvního stupně proto žalobu i ohledně tohoto nároku zamítl. Z titulu zadostiučinění za nemajetkovou újmu, způsobenou žalobci nezákonným trestním stíháním, soud prvního stupně nad rámec žalovanou poskytnuté částky 30 000 Kč přiznal žalobci dalších 10 000 Kč, jelikož s ohledem na srovnatelné případy shledal přiměřenou žalobci způsobené újmě částku 40 000 Kč. Ve zbývající částce 560 000 Kč žalobu ohledně tohoto nároku jako nedůvodnou zamítl. Doplňujícím rozsudkem zamítl soud prvního stupně požadavek žalobce na shora popsané konstatování s odkazem na judikatorní závěr, že rozhodne-li soud o poskytnutí přiměřeného zadostiučinění v penězích, ve výrokové části rozsudku již samostatně porušení práva žalobce nekonstatuje.

6. Odvolací soud vyšel ze stejných skutkových zjištění jako soud prvního stupně. Ztotožnil se s názorem soudu prvního stupně, že nárok na ušlý zisk musí být podložen konkrétními okolnostmi, na jejichž základě by se, nebýt škodné události, majetkový stav poškozeného zvětšil. Žalobce však podle odvolacího soudu svůj nárok na ušlý zisk pojal jako jakousi náhradu průměrného výdělku, kterého se ve své samostatné výdělečné činnosti dosahuje, aniž by tvrdil a doložil, že v důsledku jeho trestního stíhání byl zmařen konkrétní obchodní případ, z něhož mu měl vzejít zisk, jak o tom byl soudem prvního stupně na ústním jednání dne 27. 11. 2018 dostatečně podrobně v intencích § 118a odst. 1 a 3 občanského soudního řádu poučen. Obdobně ani v případě své kaskadérské činnosti netvrdil a neprokazoval konkrétní existující příležitost, která byla v důsledku trestního stíhání zmařena, a omezil se jen na obecné tvrzení, doložené čestným prohlášením D. B. B. že mu v té době nebyly takové příležitosti nabízeny. Odvolací soud proto ohledně částek 74 165 Kč s příslušenstvím a 49 015 Kč s příslušenstvím, požadovaných žalobcem z titulu ušlého zisku, rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil. Nárok žalobce na náhradu nákladů obhajoby je proto podle odvolacího soudu mimo již přiznanou částku opodstatněný v rozsahu 20 800 Kč. Jelikož však soud prvního stupně v

důsledku početní chyby přiznal žalobci o 1 450 Kč více, než se podává z jeho odůvodnění, odvolací soud přiznal žalobci změnou napadeného rozsudku podle § 220 odst. 1 občanského soudního řádu pouze 19 350 Kč. Odvolací soud závěrem uvedl, že žalobce neopodstatněně v odvolání brojí proti zamítnutí jeho návrhu na konstatování, že mu byla usnesením o zahájení trestního stíhání způsobena škoda. Takové konstatování nemá podle odvolacího soudu oporu v § 31a OdpŠk, podle tohoto ustanovení by přicházelo v úvahu jen konstatování toho, že žalobce byl nezákonně trestně stíhán. To však není v daném případě podle odvolacího soudu namístě, jak s odkazem na přílehlavou judikaturu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3850/2014, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 37/2015) již uzavřel soud prvního stupně. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, že „současné konstatování porušení práva a uložení povinnosti k zaplacení zadostiučinění v penězích není možné. Bude-li žalobce v žalobě navrhopvat konstatování porušení práva ve výroku rozsudku vedle uložení povinnosti zaplatit zadostiučinění v penězích, pak v případě byť jen částečného vyhovění žalobě o zaplacení bude namístě požadavek na konstatování porušení práva zamítnout ...“. Žalobce se však domáhal, jak výše uvedeno, konstatování (určení) existence svého nároku na náhradu škody, jehož se současně žalobou na plnění domáhá, z čehož je podle odvolacího soudu zřejmá neodůvodněnost takového určovacího výroku ve smyslu § 80 občanského soudního řádu.

II. Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce do výroku II v rozsahu, že se rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o konstatování způsobení škody potvrzuje, do výroku III v rozsahu, že se v zamítavém výroku o věci samé ohledně částky 165 630 Kč s příslušenstvím rozsudek soudu prvního stupně ohledně částky 146 280 Kč s příslušenstvím potvrzuje, a do výroku IV v rozsahu, že žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů, dovoláním, ve kterém uplatnil následující dovolací důvody.

8. Odvolací soud nesprávně posoudil otázku ztracené obchodní příležitosti, která nemusí být u osoby samostatně výdělečně činné (tzv. malého podnikatele) prokázána toliko v reálné podobě odřeknutých prací, když daňová přiznání doložená fakturami z hlavní výdělečné činnosti dovolatele představovaly dostačující důkazy k prokázání ušlého zisku. Přípustnost dovolání ohledně dané otázky spatřuje žalobce v tom, že otázka má být posouzena jinak než v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1920/99, s ohledem na nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. I. ÚS 922/18.

9. Dále odvolací soud podle žalobce nesprávně posoudil otázku pravidelného běhu okolností, když žalobce prokázal úplné přerušování vedlejší výdělečné činnosti v přímém důsledku nezákonného trestního stíhání, přitom prokázal její výkon před i po nezákonném trestním stíhání, a obdobné (zrealizované) případy řádně doložil, přesto napadeným rozsudkem nebyl ušlý zisk z vedlejší výdělečné činnosti dovolateli přiznán. Při posouzení této otázky se odvolací soud podle žalobce odchýlil od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3394/2015.

10. Odvolací soud taktéž nesprávně posoudil otázku nepřiznání náhrady nákladů účelně vynaložených na obhajobu (v částce 23 100 Kč s příslušenstvím), když náhrady v režimu nutné obhajoby jsou naprosto běžně přiznávány, pokud veškeré úkony byly učiněny zcela účelně, pro odůvodnění účelnosti přitom postačí pouze účast na úkonech a jejich konání. Odvolací soud tuto otázku posoudil podle žalobce nesprávně, když za účelně vynaložené náklady měly být z pohledu právní jistoty považovány ty, jež jsou stanoveny zvláštním právním předpisem o mimosmluvní odměně bez dalšího. Přípustnost dovolání ohledně dané otázky spatřuje žalobce v tom, že se odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího soudu, konkrétně například od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2614/2003.

11. Odvolací soud dále podle žalobce nesprávně posoudil otázku práva na výrok o konstatování způsobení škody v případě, kdy se žalovaná žalobci před podáním žaloby ani stručně neomluvila a současně bylo před podáním žaloby zřejmé, že žalovaná nárok uspokojit ani nehodlá – byla do podání žaloby zcela pasivní. Také při řešení této otázky se měl odvolací soud odchýlit od ustálené judikatury dovolacího soudu, například od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 727/2011.

12. Odvolací soud měl také nesprávně posoudit otázku nároku na náhradu nákladů řízení ve smyslu zásad úspěchu ve věci, a to úspěchu plného v případě úplné absence jakéhokoliv výsledku řízení u žalované v rámci předběžného projednání, a to již při jakémkoliv (nikoliv tedy zamítavém) rozhodnutí soudu. Odvolací soud se podle žalobce při řešení této otázky odchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího soudu, konkrétně od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2707/2013.

13. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III. Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II zákona č. [296/2017](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

15. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto dále zabýval přípustností dovolání.

16. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

17. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

18. Dovolání není přípustné podle § 237 o. s. ř. ohledně otázky konstatování způsobení škody. Odvolací soud založil svou úvahu na aplikaci § 80 o. s. ř. ve vztahu k požadavkům na určovací žalobu. Proti tomuto závěru se žalobce nijak nevymezuje a jeho námitky se s ním mijejí, což je diskvalifikuje z možnosti založit přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř.

19. Podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. dovolání není přípustné proti rozsudkům a usnesením vydaným v řízeních, jejichž předmětem bylo v době vydání rozhodnutí obsahujícího napadený výrok peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, včetně řízení o výkon rozhodnutí a exekučního řízení, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

20. V případě řízení, jehož předmětem je částka skládající se z několika samostatných nároků odvíjejících se od odlišného skutkového základu, má rozhodnutí o každém z těchto nároků charakter samostatného výroku a přípustnost dovolání je třeba zkoumat ve vztahu ke každému z těchto nároků samostatně, a to bez ohledu na to, zda tyto nároky byly uplatněny v jednom řízení a zda o nich bylo rozhodnuto jedním výrokem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. 32 Odo 747/2002, proti němuž podanou ústavní stížnost Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 26. 5. 2004,

sp. zn. III. ÚS 537/03, a ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3157/2009, proti němuž podanou ústavní stížnost Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 30. 7. 2013, sp. zn. I. ÚS 2496/11). Tak je tomu i v posuzované věci, kdy žalobce v dovolání napadá rozhodnutí odvolací soudu mimo jiné v části týkající se nároku žalobce na náhradu škody v podobě nákladů na zastoupení ve výši 23 100 Kč (v žalobě uplatněné v celkové částce 154 813 Kč; soud prvního stupně přiznal 112 363 Kč a odvolací soud přiznal 19 350 Kč), a v části týkající se nároku žalobce na náhradu škody spočívající v ušlém zisku v částce 49 015 Kč. K uvedenému ušlému zisku Nejvyšší soud dodává, že jde sice o nárok obdobný ušlému zisku v částce 74 165 Kč, neboť v obou případech jde o ušlý zisk. Skutková samostatnost je však zřejmá z toho, že v případě prvního nároku mělo jít o zisk ušlý z nahodilých výdělečných příležitostí, zatímco u druhého nároku jde o zisk ušlý z pravidelné výdělečné činnosti. V předmětné věci proto dovolání není přípustné co do částek 23 100 Kč a 49 015 Kč, neboť dovoláním dotčeným výrokem nebylo rozhodnuto o peněžitém plnění převyšujícím 50 000 Kč.

21. Dovolání je sice podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. objektivně nepřípustné v části týkající se nákladů řízení, avšak Nejvyšší soud jej nemohl v této části odmítnout s ohledem na to, že nákladový výrok zrušil jako akcesorický.

22. Dovolání je však přípustné pro řešení otázky náhrady škody v podobě ušlého zisku z hlavní výdělečné činnosti ve výši 74 165 Kč podnikatele podnikajícího jako osoba samostatně výdělečně činná, neboť tato otázka dosud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

23. Dovolání je důvodné.

24. Podle čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) má každý právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.

25. Podle § 8 odst. 1 OdpŠk nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze, není-li dále stanoveno jinak, uplatnit pouze tehdy, pokud pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Rozhodnutím tohoto orgánu je soud rozhodující o náhradě škody vázán.

26. Podle § 5 písm. a) OdpŠk stát odpovídá za podmínek stanovených tímto zákonem za škodu, která byla způsobena rozhodnutím, jež bylo vydáno v občanském soudním řízení, ve správním řízení, v řízení podle soudního řádu správního nebo v řízení trestním.

27. Podle § 2952 o. z. se hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).

28. Podle § 28 OdpŠk způsob výpočtu průměrného výdělku pro určení ušlého zisku pro účely tohoto zákona stanoví vláda nařízením.

29. Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu lze právo na náhradu újmy způsobené zahájením a vedením trestního stíhání uplatnit i v případech, kdy usnesení o zahájení trestního stíhání nebylo zrušeno, ale trestní stíhání bylo zastaveno nebo došlo ke zproštění obžaloby. Zastavení trestního stíhání a zproštění obžaloby mají podle judikatury stejné důsledky jako zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání pro nezákonnost, jestliže k nim došlo z určitých důvodů (v zásadě proto, že předpoklad o spáchání trestného činu obviněným nebyl potvrzen). Nárok na náhradu škody způsobené zahájením a vedením trestního stíhání se proto posuzuje podle ustanovení § 5 písm. a), § 7 a § 8 OdpŠk, tedy jako nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 1990, sp. zn. 1 Cz 6/90, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 35/1991, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 25

Cdo 1487/2001).

30. V projednávané věci obecné soudy nepřiznaly žalobci náhradu způsobené škody - ušlého zisku - z toho důvodu, že žalobce tvrzený ušlý zisk nepodložil konkrétními okolnostmi, na jejichž základě by se, nebýt škodné události, majetkový stav poškozeného zvětšil. Ztracená obchodní příležitost musí být podle obecných soudů prokázána v reálné podobě.

31. Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. I. ÚS 922/18, uvedl, že „nelze odhlížet od charakteru podnikání jako takového, a to zvláště u tzv. malých podnikatelů. Obecné soudy nahlížely na podnikatelskou činnost stěžovatele jen a pouze v jejím úzkém slova smyslu, kdy dochází k realizaci konkrétní smlouvy či konkrétní zakázky. Činnost podnikatele je přitom nepochybně širší a zahrnuje i činnosti, které nesměřují k bezprostřednímu dosažení zisku, ale které se následně projeví v podnikatelském výsledku jako takovém. Činnost podnikatele směřující k vydobytí zisku je nepochybně bohatší, než samotná konečná finální realizace té které zakázky. Skutečnost, že stěžovatel např. organizoval svoji práci tak, aby nepřišel v rozhodném období o žádnou zakázku, ještě neznamená, že místo účasti na trestním řízení nemohl provádět jinou činnost s podnikáním související a bez níž by svoji podnikatelskou činnost fakticky vykonávat nemohl. Požadavky kladené soudy na prokázání ušlého zisku musí být přiměřené konkrétní činnosti konkrétního poškozeného.“

32. Z výše uvedených důvodů je bezpředmětné, že žalobce v rámci svého podnikání nedokázal vykázat konkrétní smlouvu či podnikatelskou příležitost, o kterou v důsledku vedeného trestního stíhání přišel. Podstatnou je především ta skutečnost, že v souvislosti s úkony svého trestního stíhání nemohl vykonávat podnikatelskou činnost jako tzv. malý podnikatel, tj. fyzická osoba, pro kterou je podnikání základním a převážným zdrojem příjmu, je vykonáváno zpravidla jí osobně a příjmy z něj jsou pravidelné.

33. Nejvyšší soud na základě výše uvedeného dospěl k závěru, že soudy nižších stupňů pochybily, když při aplikaci zákona č. [82/1998](#) Sb. dostatečně nezohlednily konkrétní povahu či charakter výdělečné činnosti žalobce ve spojení s účelem garance práva na náhradu škody způsobené při výkonu veřejné moci plynoucího z čl. 36 odst. 3 Listiny. Odvolací soud měl aplikovat § 28 OdpŠk a určit výši průměrného výdělku žalobce za dny, které byl nucen věnovat své obhajobě, a to po případném poučení podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. Nejvyšší soud stejně jako Ústavní soud ve výše uvedeném nálezu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. I. ÚS 922/18, nevidí důvod, pro který by měl být podnikatel podnikající jako osoba samostatně výdělečně činná v jiném postavení ve vztahu k výpadku příjmů v důsledku nutnosti účasti na úkonech trestního řízení, než zaměstnanec, který by si kvůli nim musel vzít neplacené volno. Z uvedeného je přitom zřejmé, že se neuplatní judikatura, na kterou odkázaly soudy nižších stupňů a vztahující se k hypotetickému ušlému zisku, neboť o ten zde nejde. V projednávané věci bylo rozhodující, že se nepotvrdilo původní podezření orgánů činných v trestním řízení, že stěžovatel spáchal trestný čin, kvůli němuž se stal účastníkem trestního řízení. Není tedy sporu o tom, že by náhrada škody stěžovateli snad nenáležela, otázkou jen zůstává, v jaké výši by mu tato náhrada měla být přiznána. Touto otázkou se odvolací soud dosud nezabýval, což činí jeho právní posouzení daného nároku žalobce neúplným a tudíž nesprávným.

34. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému napadený rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. v části potvrzující zamítnutí žaloby co do částky 74 165 Kč a v navazujícím výroku o náhradě nákladů řízení zrušil. Protože se důvody pro zrušení rozsudku odvolacího soudu vztahují i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud podle ustanovení § 243e odst. 2 o. s. ř. i rozsudek soudu prvního stupně v části výroku II, kterou byla zamítnuta žaloba v rozsahu částky 74 165 Kč, a v navazujícím výroku III o náhradě nákladů řízení, a věc mu v uvedeném rozsahu vrátil k dalšímu řízení. V rozsahu, ve kterém bylo dovolání nepřípustné, je odmítl podle § 243c odst. 1 o. s. ř.

Další články:

- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Vzájemné plnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Věcná příslušnost](#)